

VALITSUSKOMISJONI JA OMAVALITSUSLIITUDE KOOSTÖÖKOGU DELEGATSIOONI LÄBIRÄÄKIMISTE VAHEPROTOKOLL 2009. AASTA RIIGIEELARVE NING "RIIGI EELARVESTRAATEEGIA 2009-2012. AASTA" OSAS

Läbirääkimiste poolteks on Vabariigi Valitsuse poolt moodustatud valitsuskomisjon ja Omavalitsusliitude Koostöökogu delegatsioon. Valitsuskomisjoni juhib regionalminister, Omavalitsusliitude Koostöökogu delegatsiooni juhivad Eesti Linnade Liidu juhatuse esimees ja Eesti Maaomavalitsuste Liidu esimees.

Pooled juhinduvad oma tegevuses Euroopa Kohalike Omavalitsuste Harta põhimõtetest, Põhiseaduse § 154 ja § 157, Eesti Vabariigi seadustest, poolte poolt kinnitatud läbirääkimiste töökorrast, Valitsuskomisjoni ja Omavalitsusliitude Koostöökogu delegatsiooni 2008. aasta riigieelarve osas läbirääkimiste lõpp-protokollis kokkulepitust ja käesolevate läbirääkimiste käigus vastu võetud otsustest.

Läbirääkimiste lähtealused ja eesmärk

1. Kohalike omavalitsuste otsustusõiguse ja vastutuse suurendamine, kohalike omavalitsuste poolt osutatavate avalike teenuste kättesaadavuse parandamine ja kvaliteedi tõstmine.
2. Omavalitsustele stabiilse, seadustel põhineva tulubaasi kindlustamine, mis tagab neile seadustega ja seaduste alusel pandud ülesannete täitmiseks vajalikud tulud, võimaldab teha kohalikuks arenguks vajalikke investeeringuid ning tagab omavalitsuste jätkusuutliku arengu.
3. Riigi poolt osutatavate või rahastatavate teenuste tagamine mahus, mis võimaldavad teenuste kättesaadavust ja kvaliteedi ning ei loo täiendavat survet kohalike omavalitsuste eelarvetele.
4. Olemuselt omavalitsuslike funktsioonide kohalikele omavalitsustele üleandmise küsimustes läbirääkimiste jätkamine.
5. Vaadata läbi õigusaktidega kehtestatud mitmesugused nõuded infrastruktuuri objektide osas .

Läbirääkimiste käik

I Kohalike omavalitsuste tulubaas ja riigieelarvest finantseerimine

Kohalike omavalitsuste põhinäitajad

KOV tulud kevad prognoosi järgi (16.mai 2008)	kevad kevad kevad kevad kevad									
	2003	2004	2005	2006	2007	2008*	2009*	2010*	2011*	2012*
Tulud KOKKU	11 881	12 865	14 651	18 141	20 125	24 161	26 786	29 879	32 424	34 593
Põhilised maksutulud	5 547	6 236	7 127	8 738	10 730	12 526	14 060	15 554	17 116	18 787
- Tulumaks	4 907	5 545	6 348	7 870	9 826	11 295	12 755	14 170	15 650	17 230
- Maamaks	449	476	506	517	539	770	811	855	901	949
- Kohalikud maksud	79	94	118	132	146	211	230	249	268	293
- Keskkonnatasud	112	120	155	218	218	249	264	280	297	316
Tasandusfond*	1 124	1 000	950	1 132	1 430	1 430	1 430	1 430	1 430	1 430
Kulud KOKKU	12 209	13 079	14 732	17 575	20 415	24 861	27 786	30 879	33 424	35 593
Eelarvete koondtasakaal	-514	-225	-81	747	-294	-700	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Võlakoormus kokku	3 391	3 637	4 128	4 866	5 380	6 080	7 080	8 080	9 080	10 080
Tulubaas kokku (tulumaks ja tasandusfond)	6 031	6 545	7 298	9 002	11 256	12 725	14 185	15 600	17 080	18 660
Omafinantseerimisvõimekus	-	791	1 215	1 804	2 290	2 910	3 569	4 260	5 032	-
SKP (miljard krooni)	136,0	149,9	175,4	207,1	243,3	272,2	305,3	338,1	373,0	410,2
Riigieelarve tulud	41 308	46 385	55 148	67 850	81 993	88 801	95 486	106 232	115 851	127 406
Riigieelarve puhastulud	21 634	23 518	27 763	33 462	40 451	41 937	44 036	48 057	52 282	57 691
Maksutulud ja tasandusfond koos palkade ühtlustamisega ja riigieelarveliste eraldistega ning ilma hooldajatoetuseta (% SKP-st)	8 990	9 868	11 449	13 384	16 004	18 342	-	-	-	-
Suhtarvud ja kasvud										
Eelarve tulud (% SKP-st)	8,7%	8,6%	8,4%	8,8%	8,3%	8,9%	8,8%	8,8%	8,7%	8,4%
Eelarve tulud (% riigieelarve tuludest)	28,8%	27,7%	26,6%	26,7%	24,5%	27,2%	28,1%	28,1%	28,0%	27,2%
Maksutulud (% SKP-st)	4,1%	4,2%	4,1%	4,2%	4,4%	4,6%	4,6%	4,6%	4,6%	4,6%
Maksutulud ja tasandusfond koos palkade ühtlustamisega ja riigieelarveliste eraldistega ning ilma hooldajatoetuseta (% SKP- st)	6,6%	6,6%	6,5%	6,5%	6,6%	6,7%				
Tulubaas (% SKP-st)	4,4%	4,4%	4,2%	4,3%	4,6%	4,7%	4,6%	4,6%	4,6%	4,5%
Koondtasakaal (% SKP-st)	-0,4%	-0,1%	0,0%	0,4%	-0,1%	-0,3%	-0,3%	-0,3%	-0,3%	-0,2%
Võlakoormus (% SKP-st)	2,5%	2,4%	2,4%	2,4%	2,2%	2,2%	2,3%	2,4%	2,4%	2,5%
Eelarve tulude kasv (v.e.a)		8,3%	13,9%	23,8%	10,9%	20,1%	10,9%	11,5%	8,5%	6,7%
Tulubaasi kasv (v.e.a)		8,5%	11,5%	23,3%	25,1%	13,0%	11,5%	10,0%	9,5%	9,3%
SKP kasv (v.e.a)		10,2%	17,0%	18,1%	17,5%	11,9%	12,2%	10,7%	10,3%	10,0%
Riigieelarve tulud SKP-s	30,4%	30,9%	31,4%	32,8%	33,7%	32,6%	31,3%	31,4%	31,1%	31,1%
Riigieelarve kasv		12,3%	18,9%	23,0%	20,8%	8,3%	7,5%	11,3%	9,1%	10,0%
Riigieelarve puhastulud SKP-s	15,9%	15,7%	15,8%	16,2%	16,6%	15,4%	14,4%	14,2%	14,0%	14,1%
Riigieelarve puhastulude kasv		8,7%	18,0%	20,5%	20,9%	3,7%	5,0%	9,1%	8,8%	10,3%

* Prognoos

**Võlakohustused vastavalt VLES § 8 lõike 1 punktile 1

1. Omavalitsusliitude Koostöökogu ettepanekud:

Ettepanek / aasta	Seisund				
	2008	2009	2010	2011	2012
1. Tulubaasi kasv sh.					
1.1 Üksikisiku tulumaksu osa laekumise suurendamisega	11,9	12,2	12,5	12,7	12,8
1.2 Tasandusfondi „k” valemiga eraldatava osa suurendamisega	1 430 000	ÜIT 0,3% vastava osa võrra 225 milj. kr.	ÜIT 0,3% vastava osa võrra	ÜIT 0,2% vastava osa võrra	ÜIT 0,1% vastava osa võrra
<u>Tulubaasi kasv koosneb:</u>					
1. Tulubaasi täiendamiseks töötasude ühtlustamiseks:					
Üksikisiku tulumaksu (ÜIT) osa laekumise suurendamisega	11,9	12	12,1		
Tasandusfondi „k” valemiga eraldatava osa laekumise suurendamisega	1 430 000	ÜIT 0,1% vastava osa võrra	ÜIT 0,1% vastava osa võrra		
2. Tulubaasiga katmata ülesannete täitmise tagamisest:					
Üksikisiku tulumaksu osa laekumise suurendamisega	11,9	12	12,1	12,2	
Tasandusfondi „k” valemiga eraldatava osa suurendamisega	1 430 000	ÜIT 0,1% vastava osa võrra	ÜIT 0,1% vastava osa võrra	ÜIT 0,1% vastava osa võrra	
3. Põhivara kulumi korvamisest:					
Üksikisiku tulumaksu osa laekumise suurendamisega	11,9	12	12,1	12,2	12,3
Tasandusfondi „k” valemiga eraldatava osa suurendamisega	1 430 000	ÜIT 0,1% vastava osa võrra	ÜIT 0,1% vastava osa võrra	ÜIT 0,1% vastava osa võrra	ÜIT 0,1% vastava osa võrra
2. Eraldised riigieelarvest: sh:					
2.1 Teede, transpordi ja IKT valdkonnas:					
<i>Teehoiuks kütuseaktsiisist laekuvate vahendite eraldamine</i>	15%	20%	25%	30%	30%
2.2 Haridusvaldkonnas, sh.					
<i>Haridustoetus, sh.</i>	3 274 416	3 918 290	4 656 331	5 587 597	6 705 117
Investeeringukomponent	250 835	301 000	348 381	387 090	430 100
Õpikute soetamiseks	44 645	53 574	53 574	53 574	53 574
Õppevahendite soetamiseks	54 865	63 095	72 559	83 443	95 959
Ainesektsioonide ja ühisürituste vahendid	18 992	21 000	21 000	21 000	21 000
Huvikooli toetus	0	150 000	150 000	165 000	165 000
<i>Toetus koolilõuna kulude katmiseks (kooni põhikooli õpilase kohta)</i>	225 658	402 703	402 703	402 703	402 703

2.3 Kultuurivaldkonnas, sh.					
<i>Investeeringukomponent</i>	126 336	250 000	250 000	275 000	275 000
<i>Huviringi toetus, (kr õpilase kohta)</i>	0	2000	2000	2200	2200

Kavandada perioodil 2009-2012 igal aastal riigieelarves toetus Tallinna linnale vabariigi esindamiseks Euroopa kultuuripealinnana, arvestusega 1/3 projekti kogumahust. (2008 -2012 arvestuslikult kokku 189,7 miljonit krooni).

2. Valitsuskomisjoni seisukohad:

1. Kohalike omavalitsuste tulumaksu osa ja tasandusfondi planeerimisel lähtutakse sellest, et omavalitsuste koondeelarve tulude ja tulubaasi osakaal SKT-s ja valitsussektori tuludes oleks stabiilne.
2. Valdkondades, kus ülesanded on jagatud riigi ja omavalitsuste vahel lepitakse kokku läbirääkimiste lõpp-protokollis lisaks riigieelarvelistele toetustele ka omavalitsuste eelarvetest tuleva finantseerimise maht.
3. Keskpikal perioodil kohalike omavalitsuste koondeelarve tasakaalu või ülejäägi saavutamine.
4. Ettepanekud riigieelarvest kohalikele omavalitsustele tehtavate investeeringute toetusmeetmete jaotuspõhimõtete korrastamiseks või uute põhimõtete väljatöötamiseks.
5. Kohalikele omavalitsustele laekuva tulumaksu osa jaotuspõhimõtete muutmine selliselt, et deklaratsioonita tulumaksu ei kanta kohalikele omavalitsustele tulumaksu ettemaksuna ning tulumaksu ja maamaksu intressid laekuvad riigieelarvesse.
6. Üleriigilise tähtsusega maardlate kaevandusõiguse tasu ja kaevandamisega seotud veeerikasutuse tasu kohalikele omavalitsustele laekuva osa vähendamisest tingitud tulude vähenemise kompenseerimine ja loodusvarade kasutamise tasude välja arvamine tasandusfondi arvestuslike tulude hulgast.

Kokkulepe:

1. Tulumaksu ja maamaksu intresside arvestuspõhimõte muutmisest tingitud kohaliku omavalitsuse üksuste tulude laekumise vähenemise kompenseerimiseks suurendatakse 2009. aastast kohalikele omavalitsustele laekuvat tulumaksuosa 0,03 protsendipunkti ning tasandusfondi kogusummat 1 miljon krooni.
2. Pooled jätkavad läbirääkimisi kohalike omavalitsuste tulubaasi suurendamise küsimuses.

II Haridus- ja noorsootöö valdkond:

1. Omavalitsusliitude Koostöökogu ettepanekud:

1. Kavandada omavalitsustele tasandusfondi haridustoetus nii, et oleks tagatud seadustega ja seaduste alusel omavalitsusüksustele pandud hariduse andmisega seotud ülesannete täitmine vajalikus mahus ja kvaliteediga, sealhulgas omavalitsusüksuse sisese palgapoliitika kujundamise võimaluse läbi palgavahendite üldmahu kasvu.
2. Leppida kokku läbirääkimiste riigieelarvestrateegia koostamise etapis haridustoetuse mudeli erinevate komponentide suuruses haridustoetuse mahu kavandamiseks riigieelarves:
  - 2.1. Suurendada õpikute soetamise toetust vähemalt 20 %.
  - 2.2. Suurendada õppevahendite soetamise toetust vähemalt 15 %.
  - 2.3. Suurendada haridustoetuse palgavahendite osa vastavalt valitsusliidus kavandatud

- pedagoogide palga alammäärade kasvule.
- 2.4. Eraldada haridustoetuse hulgas lasteaiapäetajate täiendkoolituseks vahendeid vähemalt 3 % ulatuses nende palgafondist.
  - 2.5. Näha ette investeringukomponent vähemalt 20 % kasvuga võrreldes 2008. aastaga, analüüsida võimalusi nende vahendite kandmiseks omavalitsuste tulubaasi, läbi üksikisiku tulumaksu laekumise osa ja tasandusfondi suurendamise.
  - 2.6. Kavandada riigieelarves vahendid aineseksioonide, keelekeskuste, noorte-, õpilas- ja pedagoogide ürituste ja koolituse korraldamise kulude katteks vähemalt 21 miljoni krooni ulatuses ning eraldada need otse maakondlikele omavalitsusliitudele ja Tallinna, Tartu ja Pärnu linnale.
3. Näha riigieelarves ette lisavahendid haridustoetuse suurendamiseks koolides tugisüsteemide (logopeedide, psühholoogide ja abiõpetajate) rakendamise toetamiseks.
  4. Planeerida riigieelarves vahendid õpilaste toitlustuskuludeks mahus, mis tagaks kõigi põhikooli õpilaste toitlustamise arvestusega vähemalt 20 krooni põhikooli õpilase kohta koolipäeva arvestuses alates 1. jaanuarist 2009.
  5. Eraldada riigieelarvest kohalikele omavalitsustele õpilaste koolisõidu kulude katmiseks vähemalt 220 miljonit krooni ja töötada välja ühtne süsteem nende vahendite jaotamiseks.

Valitsuskomisjoni seisukohad:

1. Valitsusliidu eesmärk on viia pedagoogide palga alammäär tase nelja aastaga riigi keskmisele palga tasemele. Haridus- ja Teadusministeerium taotleb riigieelarve strateegias selleks haridustoetuse kasvu vastavalt valitsusliidu tegevuskavale. Haridustoetuse palgavahendite kasvu konkreetne suurus sõltub muuhulgas majanduskasvuprognosist, riigieelarve võimalustest, keskmise palga prognoosist ning koolivõrgu (klassikomplektide arvu) muutustest. Samas ei ole riigieelarvest eraldatav haridustoetus omavalitsustele ainus katteallikas kõigi seadustest ja seaduste alusel neile pandud ülesannete täitmiseks. Haridustoetuste eesmärk on eelkõige toetada kokkulepitud kriteeriumide alusel kohaliku omavalitsuse üksusi haridusvõimaluste tagamisel sõltumata konkreetse kohaliku omavalitsuse (koolipidaja) tulubaasist ja eelarvevõimalustest. Üheks haridustoetuse jaotusmudeli kriteeriumiks on nn vabade vahendite lõtk, mis võimaldab muuhulgas ka omavalitsusüksuse sisese palgapoliitika kujundamist lähtuvalt üleriigiliselt kokku lepitud palga alammääradest (kokkuleppe mittesaavutamisel Vabariigi Valitsuse poolt kehtestavatest palga alammääradest), samuti kohalikest tingimustest ja tööturu pakkumistest.
2. Tulenevalt haridusvaldkonna võrdlemisi suurest investeringute vajadusest taotleb Haridus- ja Teadusministeerium riigieelarve strateegia perioodiks hariduskulude investeringutoetuse vahendite kasvu. Investeringutoetuse vahendite kasvu suurus sõltub konkreetse aasta riigieelarve võimalustest ning koolivõrgu (klassikomplektide arvu) muutustest. Lisaks hariduskulude investeringutoetusele on kohaliku omavalitsuse üksustel võimalik taotleda täiendavat investeringutoetust oma haridusasutustele Siseministeeriumi poolt administreeritavast KOIT kavast ja Haridus- ja Teadusministeeriumi poolt administreeritavast lasteaiakohtade meetmest. Haridustoetuse investeringukomponent võimaldab kohalikel omavalitsustel muuhulgas katta omavahendite vajadust projektipõhisel investeringute taotlemisel munitsipaalomandis olevatele üldhariduskoolidele.
3. Haridus- ja Teadusministeerium on seisukohal, et õppevahendite toetamine tagab võimaluse täita riiklike õppekavade nõudeid sõltumata õpilase majanduslikust või sotsiaalsest taustast. Õpilaste võrdsete võimaluste tagamiseks õppetöös osalemiseks ning arvestades riigieelarve võimalusi taotleb Haridus- ja Teadusministeerium riigieelarve

strateegia perioodiks õpikute ja õppevahendite soetamise toetuse suurendamist. Õpikute- ja õppevahendite toetuse kasvu suurust sõltub konkreetse aasta riigieelarve võimalustest ja õpilaste arvu muutumisest. Lisaks sellele taotletakse riigieelarve strateegias vajalikud vahendid e-õppe programmi Tiigrihüpe II rakendamiseks, millega toetatakse kaasaegsete IT- varustuse soetamist koolidele ja õppetarkvara ning e-õppe keskkondade arendamist vastavalt ajakohastatud õpikeskkonna ja õppevahendite standardile.

4. Haridustoetuse üldmahu suurenemisel on võimalik arvestada ainesektsioonide ja ühisürituste toetuse suurendamisega. Ainesektsioonide ja ühisürituste konkreetne toetussumma suurus igaks järgnevas eelarveaastaks lepatakse kokku eelarveläbirääkimiste käigus arvestades haridustoetuse üldmahu kasvu ja teisi prioriteete. Haridus- ja Teadusministeerium toetab põhimõtteliselt nende vahendite eraldamist otse maakondlikele omavalitsusliitudele ja Tallinna, Tartu ja Pärnu linnale kuid eelistab seda teha komplekselt koos maakondlike omavalitsusliitude ülesannete ja vastutuse määratlemisega. Eelkõige tuleks kontseptuaalsel tasandil lahendada küsimus, kas nimetatud maakondliku ühistegevuse näol on tegemist liidule antava kohustusliku (seadusejärgse) ülesande täitmisega, mida rahastatakse riigieelarvest või on tegemist n.ö. vabatahtliku maakondliku ühistegevusliku ülesandega, mida rahastatakse ühiselt kohaliku omavalitsuse üksuste poolt.
5. Haridustoetuse üldmahu suurenemisel on võimalik arvestada lasteaiatõpetajate täiendkoolituse toetuse suurendamisega. Konkreetne toetussumma suurus igaks järgnevas eelarveaastaks lepatakse kokku eelarveläbirääkimiste käigus arvestades haridustoetuse üldmahu kasvu ja teisi prioriteete.
6. Arvestades toiduainete hinnatõusu ja Sotsiaalministeeriumi poolt kehtestatud tervisliku koolitoidu nõudeid taotleb Haridus- ja Teadusministeerium riigieelarve strateegia perioodiks üldhariduskoolide 1.-9. klassi õpilaste koolilõuna toetuse kasvu. Toetuse kasvu suurus sõltub muuhulgas konkreetse aasta riigieelarve võimalustest, õpilaste arvu ja toiduainete hinna muutustest.
7. 2008. aastal jätkub üldhariduskoolide rahastamismudeli edasiarendamine koostöös kohalike omavalitsuste üleriigiliste liitude esindajatega, mille käigus analüüsitakse ka rakendunud mudeli toimimist s.h. HEV-õppe, õhtu- ja täiskasvanuõppe, tugisüsteemide, juhtimiskulude jms. rahastamise osas. Lisaks arutatakse mitme senini eraldi seisva toetusliigi (õpilaskodud, pikapäevarühmad) mudelisse lisamise võimalusi, gümnaasiumiastme rahastamise erisusi ja kriteeriume (loodus- ja täppisteaduste õppesuundade toetamine, maagümnaasiumide regionaalpoliitiline aspekt) ning kohalike omavalitsuste vahelise arvamistega seotud probleeme.
8. Haridus- ja Teadusministeerium taotleb riigieelarve strateegia perioodil täiendavaid vahendeid abiõpetaja süsteemi juurutamiseks.
9. Haridus- ja Teadusministeeriumil ei ole kavas uut riigieelarvelist koolisõidu kulude toetusliiki seadustada ja ei taotle selleks riigieelarvest täiendavaid vahendeid. Haridus- ja Teadusministeerium on seisukohal, et õpilaste transpordi korraldamine on kohalike omavalitsuste kohustus, mida finantseeritakse kohalikest eelarvetest. Kohalike omavalitsuste tulubaasi kasv peab võimaldama kohalikel omavalitsustel kavandada oma eelarvetes piisavalt vahendeid ka koolitranspordi kulude katmiseks.

Kokkulepe:

1. Jätkatakse läbirääkimisi riigieelarvest kohalikele eelarvetele eraldatava haridustoetuse jaotuspõhimõtete edasiarendamiseks võttes aluseks varasemate aastate

eelarveläbirääkimistel saavutatud kokkulepped 1.jaanuarist 2008 rakendunud uue rahastamismudeli osas. Sealhulgas:

- a. analüüsitakse rakendunud mudeli toimimist;
  - b. kujundatakse ühised seisukohad mudeli täiustamiseks
2. Jätkatakse läbirääkimisi järgmiste hariduskulude toetusliikide prioriteetsuse, mahtude ja jaotuspõhimõtete osas:
- a. pedagoogide palgavahendite toetus s.h. vabade vahendite lõtk;
  - b. investeringutoetus;
  - c. õpikute ja õppevahendite toetus;
  - d. koolilõunatoetus;
  - e. õpilaskodude toetus;
  - f. lasteaiadõpetajate palgavahendite toetus;
  - g. lasteaiadõpetajate täiendkoolituse toetus;
  - h. ainesektsioonide ja maakondlike ühisürituste korraldamise toetus.

Eriarvamused:

1. Koostöökogu jääb eriarvamusele järgmiste teemade osas:
  - a. eraldada riigieelarvest igaaastaselt õpilaste koolisõidu kulude katmisel kohalike eelarvete toetamiseks vähemalt 220 miljonit krooni. Töötada välja ühtne süsteem õpilaste koolisõidu kulude katmisel. Analüüsida võimalusi omavalitsuste tulubaasi tõstmiseks selle kululiigi katmisel.

III Sotsiaal-, töö ja tervishoiu valdkond:

1. Omavalitsusliitude Koostöökogu ettepanekud:

1. Jätkata vastavalt 2008 läbirääkimistel kokkulepitule läbirääkimisi olemuslikult omavalitsuslike funktsioonide kohalikele omavalitsustele üleandmise küsimustes eesmärgiga suurendada omavalitsuste otsustusõigust ja vastutust. Riigieelarvelised vahendid peavad katma kohalikele omavalitsustele üleantavate funktsioonide täitmise kulud ning katma funktsiooni täitmisega kaasnevad administreerimiskulud.
2. Muuta läbipaistvamaks haiglate rahastamine, tagades tervishoiuteenuste katmine kulupõhiste hindade alusel täies ulatuses. Haigekassa tervishoiuteenuste loetelus märgitud piirhind peab hõlmama kõiki tervishoiuteenuste osutamiseks vajalikke kulusid, välja arvatud kulutused teadustegevusele ning õpilaste ja üliõpilaste koolitamisele.
3. Tagada riigieelarvest hooldusravi voodikoha maksumuse hüvitamine, mis ületab haigekassa poolt kaetavat osa.
4. Töötada välja 2007. aasta läbirääkimistel käsitletud esmatasandi tervishoiukeskuste infrastruktuuri väljaarendamise rakendusplaan ja hilisem ülalpidamiskulude katmise süsteem.
5. Kavandada lisaks koolitervishoiuteenuse rahastamisele ka koolieelsetes lasteasutustes tervishoiuteenuse rahastamine haigekassa vahenditest.
6. Näha ette rehabilitatsiooni ja tugiteenuste suuremat rahastamist, et terviseprobleemidega

ja puuetega inimesed saaksid võimalikult kiiresti naasta tavapärasesse elu- ja töökeskkonda.

7. Näha ette vahendite eraldamine riigieelarvest ravikindlustuseta isikutele perearstiteenuse võimaldamiseks.
8. Jätkata läbirääkimisi hooldusravi (õendusabi) ja sotsiaalhoolekande teenuste integreerimiseks eesmärgiga tagada kõigile inimestele väärikas vananemine ja oma terviseprobleemiga toimetulek. Kavandada selleks vajalikud sotsiaal- ja tervishoiuteenused ning välja töötada rahastamisskeemid.
9. Tagada toimetulekutoetusteks kavandatavate vahendite üldmahust vähemalt 15 % toetuste määramise ning väljamaksmisega seotud administratiivkulude, uute teenuste loomise ja olemasolevate arendamise kulude katmiseks (sh investeringuteks), kuid mitte vähem kui 40 miljonit krooni. Seejuures mitte eristada vahendite jaotust administratiivkuludeks, teenuste loomiseks ja arendamiseks
10. Kavandada riigieelarves kohalikele omavalitsustele piisavad vahendid puuetega laste hoiuteenuse osutamiseks, mis tagavad teenuse rahastamise vastavalt tegelikele kuludele.
11. Näha ette vahendid kohalike omavalitsuste sotsiaalhoolekande infrastruktuuri väljaarendamiseks - investeringutoetuseks vähemalt 240 miljonit krooni aastas.

Kokkulepe:

1. Jätkata vastavalt 2008 läbirääkimistel kokkulepitule läbirääkimisi olemuslikult omavalitsuslike funktsioonide kohalikele omavalitsustele üleandmise küsimustes eesmärgiga suurendada omavalitsuste otsustusõigust ja vastutust. Riigieelarvelised vahendid peavad katma kohalikele omavalitsustele üleantavate funktsioonide täitmise kulud ning katma funktsiooni täitmisega kaasnevad administreerimiskulud.
2. Muuta läbipaistvamaks haiglate rahastamine, tagades tervishoiuteenuste katmine kulupõhiste hindade alusel täies ulatuses. Haigekassa tervishoiuteenuste loetelus märgitud piirhind peab hõlmama kõiki tervishoiuteenuste osutamiseks vajalikke kulusid, välja arvatud kulutused teadustegevusele ning õpilaste ja üliõpilaste koolitamisele.
3. Töötatakse välja voodikoha maksumuse hüvitamise skeem ja jätkatakse läbirääkimisi rahastamisskeemi väljatöötamiseks.
4. Töötada välja 2007. aasta läbirääkimistel käsitletud esmatasandi tervishoiukeskuste infrastruktuuri väljaarendamise rakendusplaan ja hilisem ülalpidamiskulude katmise süsteem.
5. Näha ette rehabilitatsiooni ja tugiteenuse suuremat rahastamist, et terviseprobleemidega ja puuetega inimesed saaksid võimalikult kiiresti naasta tavapärasesse elu- ja töökeskkonda.
6. Ravikindlustuseta isikutele perearstiteenuse võimaldamise kontseptsioon on koostatud. Täitmine lükkub edasi, kuna riigieelarves täiendavad vahendid puuduvad.
7. Jätkata läbirääkimisi hooldusravi (õendusabi) ja sotsiaalhoolekande teenuste integreerimiseks eesmärgiga tagada kõigile inimestele väärikas vananemine ja oma terviseprobleemidega toimetulek. Uus sotsiaalhoolekande seadus on koostamisel ja jätkatakse läbirääkimisi optimaalse rahastamisskeemi väljatöötamiseks.
8. Töötada välja seadusandlik regulatsioon kohalikele omavalitsustele toimetulekutoetusteks eraldatud vahendite aasta lõpu jääkide kasutamise võimaluste laiendamiseks sotsiaalvaldkonnas või sellele seatud piirangute vähendamiseks. (Võttes arvesse varasemate aastate jäägid.)
9. Sotsiaalministeeriumil koostöös Haridus- ja Teadusministeeriumiga rakendada projektipõhist õpetajate täiendkoolitust ning laste harimist riskikäitumise, seksuaal terve ning pereplaneerimise osas kuni uue üldharidusõppekava valmimiseni ja rakendumiseni, eesmärgiga ennetada/vältida HIV jmt haigestumist.

10. Kavandada riigieelarves kohalikele omavalitsustele piisavad vahendid puuetega laste hoiuteenuse osutamiseks, mis tagavad teenuse rahastamise vastavalt tegelikele kuludele. 2008. aastal olemas arvestuslikult 5800 krooni aastas lapse kohta. Jätkatakse läbirääkimisi sõltuvalt RES-i tulemusest.
11. Leida võimalus eraldada riigieelarvest vahendid kapitalikulude osaliseks katmiseks tervishoiuteenust osutavatele asutustele.

Eriarvamus:

1. Kavandada lisaks koolitervishoiuteenuse rahastamisele ka koolieelsetes lasteasutustes tervishoiuteenuse rahastamine haigekassa vahenditest.
2. Tagada toimetulekutoetuseks kavandatavate vahendite üldmahust vähemalt 15% toetuste määramise ning väljamaksmisega seotud administratiivkulude, uute teenuste loomise ja olemasolevate arendamise kulude katmiseks (sh investeeringud), kuid mitte vähem kui 40 miljonit krooni. Seejuures mitte eristada vahendite jaotust administratiivkuludeks, teenuste loomiseks ja arendamiseks.
3. Näha ette vahendid kohalike omavalitsuste sotsiaalhoolekande infrastruktuuri väljaarendamiseks – investeeringutoetuseks vähemalt 240 miljonit aastas.

IV Kultuuripärand ja sport:

1. Omavalitsusliitude Koostöökogu ettepanekud:

1. Näha riigieelarves ette investeeringutoetus kohalikele omavalitsustele kultuuri- ja spordi infrastruktuuri arendamiseks - investeeringuteks, vähemalt 250 miljonit krooni aastas ja analüüsida võimalust kultuurivaldkonna investeeringutoetuse vahendite lisamiseks kohalike omavalitsusüksuste tulubaasi.
2. Näha kohalikele omavalitsustele kuuluvate üleriigilise tähtsusega kultuuriobjektide investeeringute rahastamisel ette vähemalt 50 % ne riigi osalus. Leppida läbirääkimistel kokku nimetatud objektide nimekiri.
3. Kavandada riigieelarves kohalikele omavalitsustele rahvaraamatukogude teavikute soetamiseks vähemalt 38,5 miljonit krooni.
4. Eraldada riigieelarves omavalitsusüksuste rahvaraamatukogude IT riistvara soetamiseks 5 miljonit krooni.
5. Suurendada toetusi tervisespordi arendamiseks maakondlikele tervisespordikeskustele suunatud programmide raames 2009. aastal 15 miljoni kroonini.
6. Täpsustada laulu- ja tantsupeotraditsiooni hoidmiseks kohaliku omavalitsuse, maakondlike omavalitsusliitude, maavalitsuste ja Kultuuriministeeriumi funktsioone ning suurendada kooride-, rahvatantsurühmade ja orkestrite tegevustoetusi 30 miljoni kroonini.
7. Kavandada riigieelarve tasandusfondis valla- ja linnaelarvetele huvihariduse ja huvitegevuse arendamiseks vähemalt 150 miljonit krooni, vastavalt huvikooliseaduse § 21 lõikele 4.
8. Näha ette riigieelarves vahendid 6-19 aastastele lastele ja noortele suunatud huvialaringides osalemise kompenseerimiseks, arvestusega vähemalt 2000 krooni lapse kohta aastas vastavalt selle vanuserühma laste arvule kohalikus omavalitsuses.
9. Kahekordistada algklassidele mõeldud ujumise algõpetuse programmi toetussummasid 2009. aastaks, viies need 7,5 miljoni kroonini.
10. Kavandada perioodil 2009-2012 riigieelarves toetus Tallinna linnale vabariigi esindamiseks Euroopa kultuuripealinnana, arvestusega 1/3 projekti kogumahust kokku summas 189,7 miljonit krooni, sh. 2009.a. 44 miljonit krooni

2. Valitsuskomisjoni seisukoht:

Seoses 2009.a. eelarve protsessiga ei ole praegu otstarbekas kokku leppida konkreetsete programmide ja tegevuste summades. Ministeeriumi 2009.a. tegevuskavas ei ole ühegi eelpool nimetatud programmi lõpetamist ette nähtud, algklassidele mõeldud ujumise algõpetuse programmi oleme planeerinud suurendada 7,5 miljoni kroonini.

Kokkulepe:

Jõuda konkreetsete toetuste ja summade arutelule, kui riigieelarve strateegia ning kultuuriministeeriumi toetusprogrammide rahad on kinnitatud.

V Teehoid ja ühistransport:

1. Omavalitsusliitude Koostöökogu ettepanekud:

1. Suurendada teehoiu korraldamise tagamiseks teeseaduses kütuseaktsiisist laekuvatest vahenditest kohalike teede hoiuks eraldatavat osa 20 %-ni. Jätkata läbirääkimisi teehoiu vahendite kulupõhiste jaotuspõhimõtete väljatöötamiseks, eesmärgiga tagada nimetatud vahendite õiglasem, sealhulgas ka erinevaid kulutingimusi arvestav jaotus kohalike maanteed ja tänavate vahel kindlustamaks eri liiki ja eri omandis olevate teede vastavus teeseadusest tulenevatele nõuetele.
2. Näha ette vahendid linnadest riigimaanteedele suubuvate kohalike teede korrashoiu rahastamiseks riigieelarvest.
3. Näha riigieelarves ette vahendid ühistranspordiseadusest tulenevate riigipoolsete sõidusoodustuste tõttu saamata jäävate tulude kompenseerimiseks kohalikele omavalitsustele.

2. Valitsuskomisjoni seisukoht:

Vastavalt „Teeseadusele“ näha ette kohalike teede hoiuks 2009. aastal vähemalt 10 % teehoiuks eraldatavatest vahenditest.

3. Kokkulepe:

Jõuda konkreetsete toetuste ja summade arutelule, kui riigieelarve strateegia ning ministeeriumide piirsummad on kinnitatud.

VI Maakasutus ja keskkonnahoid:

1. Omavalitsusliitude Koostöökogu ettepanekud:

1. Näha ette riigipoolne eraldi kohalike omavalitsuste keskkonnalaste investeeringute kulude kasvu osaliseks katmiseks EL fondidest rahastatavates keskkonnakaitselistes ja veemajanduse ehitusprojektides, mis on esitatud finantseerimisperiodiks 2004-2006.
2. Kavandada riigipoolne osalus kohalike omavalitsuste EL fondidest rahastatavates keskkonnakaitseliste ja veemajanduse ehitusprojektides, eelarveperioodil 2007-2013 eesmärgiga vähendada kohalike omavalitsuste omaosalust projektides.
3. Kavandada vahendid omavalitsusüksustele alla 2000 IE reoveekogumisaladel investeeringute teostamiseks.

3. Valitsuskomisjoni seisukoht:

Seoses 2009.a. eelarve protsessiga ei ole praegu otstarbekas kokku leppida konkreetsete programmide ja tegevuste summades.

3. Kokkulepe:

Jõuda konkreetsete toetuste ja summade arutelule, kui riigieelarve strateegia ning ministeriumide piirsummad on kinnitatud.

VIII 2008. aasta lisaeelarve eelnõu osas:

1. Omavalitsusliitude Koostöökogu juhhib tähelepanu, et:

1. Tulenevalt Rahandusministeeriumi 2008. aasta kevadise majandusprognoosi näitajate langusest on oodata kohalikele omavalitsustele laekuva üksikisiku tulumaksu vähenemist võrreldes 2007. aasta sügisprognoosiga 445 miljoni krooni võrra.
2. Riigi 2008. aasta lisaeelarve eelnõuga vähenevad Kultuuriministeeriumi valitsemisalas projektipõhised investeringutoetused kohalikele omavalitsustele 55 249 769 krooni võrra ning Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisalas vahendeid lasteasutuste investeerimisprogrammile 75 000 000 krooni võrra.

IX Lõppsätted

1. Käesoleva eelarveläbirääkimiste vaheprotokolli allkirjutamise ajal ei ole Valitsuskomisjonil veel andmeid Riigi eelarvestrateegia 2009-2012 vahendite indikatiivse jaotuse osas ministeriumide haldusalade kaupa.
2. Jätkata 2009. aasta riigieelarve eelnõu koostamise käigus töörühmade ja delegatsioonide tasemel läbirääkimisi kohalike omavalitsuste tulubaasi, riigieelarveliste eraldiste ja Euroopa Liidu struktuurifondide 2007-2013 programmeerimisperioodil lisanduvate vahendite küsimustes.
3. Läbirääkimiste pooled kavandavad II vaheprotokolli allkirjastamist mitte hiljem kui kaks nädalat peale ministeriumite poolsete eelarvetaotluste esitamise tähtaega Rahandusministeeriumile.

Siim-Valmar Kiisler

Regionaalminister,
Valitsuskomisjoni esimees

Urmas Kruuse

Eesti Linnade Liidu juhatuse
esimees

Kurmet Mürsepp

Eesti Maaomavalitsuste
Liidu esimees